

УДК 17.036.1:[378.011.3]

DOI 10.31654/2663-4902-2024-PP-1-94-103

Гуань Юе

аспірантка кафедри теорії та методики музичної освіти,
хорового співу і диригування, факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
УДУ імені Михайла Драгоманова
guanyue6161@gmail.com
orcid.org/0009-0002-4124-2906

**ВОКАЛЬНО-ВИКОНАВСЬКА ПІДГОТОВКА МАГІСТРАНТІВ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКИХ СПІВАЦЬКИХ ТРАДИЦІЙ**

У статті розглянуто проблеми вокальної підготовки, зокрема розуміння здобувачами освіти необхідності опанування українських співацьких традицій, вивчення українського репертуару. Стаття також досліджує використання українських співацьких традицій у вокальному вихованні та розвитку вітчизняних та іноземних здобувачів освіти, які прагнуть отримати вищу професійну освіту та здійснювати сольну вокально-виконавську діяльність.

На основі вивчення наукових джерел, у статті уточнено зміст таких понять, як «вокальна школа», «авторська майстерня», «менталітет», «ментальний простір». Зазначено, що українська вокальна школа знаходиться у стані оновлення під впливом різних подій, ситуацій, викликів, глобалізаційних змін. Вокальна педагогіка в Україні пройшла власний і унікальний шлях розвитку. Кожен історичний період розвитку української вокальної педагогіки обумовлено культурою суспільства в цілому, та специфікою й змістом духовних потреб, соціальними відносинами, реальними формами, умовами, традиціями вокального навчання й виховання професійних виконавців.

У статті обґрунтовано ефективність української вокальної школи, висвітлено особливості діалогу співацьких традицій України та Китаю, виокремлено специфічні українські співацькі традиції, розкрито характерні риси народної китайської пісні та української пісні та описано культуру звукоутворення у вокальних традиціях України та Китаю.

Зауважено, що українські вокальні традиції ґрунтуються на перейманні досвіду попередників педагогів-вокалістів, видатних співаків класичної вокальної манери виконання, вони включають елементи емпіричної та дидактичної схем.

Наголошено, що ключовими досягненнями китайських здобувачів освіти є оволодіння українською методикою та безпосередніми практичними навичками володіння співацьким голосом в традиціях української вокальної школи. Підкреслено, що вокальна підготовка майбутніх солістів-вокалістів передбачає опанування нового знаннєвого ресурсу, глибокого вивчення фізіології, органів голосоутворення, методики удосконалення вокально-технічного та художньо-виконавського комплексів.

Ключові слова: українські вокальні традиції, менталітет, ментальний простір, українська вокальна школа, національний репертуар.

Постановка проблеми. Новітні вимоги в царині української вокальної педагогіки, які продиктовані часом вимагають від науковців оновленого погляду на проблеми традицій навчання та виховання майбутніх солістів-вокалістів. Потужний потяг абітурієнтів до здобуття вищої освіти на мистецьких факультетах вищих навчальних закладів України на сьогодні лишається актуальним. Популярність виконавської підготовки здобувачів набуває сталих тенденцій до прогресивного

зростання, потребує осмислення процесу фахового становлення студентів України та Китаю, їх навчання та виховання у традиціях української вокальної школи. Особливо актуальним в даному контексті виступає проблема ознайомлення вітчизняних та іноземних здобувачів з реальними практиками українськими викладачами-вокалістами – носіями українських співацьких традицій, представниками української вокальної школи.

Багатовіковий досвід використання українських співацьких традицій у вокальному становленні солістів-вокалістів відображено в канонах української вокальної школи, популярність якої вже загально-визнана у світі. Потреба здобути вокальну освіту в традиціях виховання співаків за методикою української вокальної школи сприяє до вступу здобувачів у вищі навчальні заклади мистецької освіти в Україні, а ефективність підготовки підтверджується практикою. Зокрема, відображається на стрімкому й ефективному вокальному розвитку, професійному становленню здобувачів-магістрантів, майбутніх вокалістів-виконавців.

У процесі вокальної підготовки в традиціях вокального виховання солістів-вокалістів академічної виконавської манери особлива увага зосереджується на навчальному матеріалі – українських вокальних творах, виконання яких у процесі навчання формує такі вагомні чинники вокального виконавства, як кантилену, вміння виконувати довготривалі вокальні фрази, що допомагає формувати особливе «співацьке дихання», урівноважує єдинорегістрове звучання голосу, додає уміння варіювання тембральними фарбами голосу, тощо. Вищезазначені фактори високоцінуються світовою вокально-педагогічною спільнотою, яка визнає ефективність та результативність української вокальної школи.

Тож, вважаємо доцільним розглянути проблему використання українських співацьких традицій у вокальному вихованні та розвитку вітчизняних та іноземних здобувачів освіти, які прагнуть отримати вищу професійну освіту та здійснювати сольну вокально-виконавську діяльність.

Аналіз досліджень і публікацій. Надзвичайно цінними на сьогодні є сучасні наукові розвідки та ґрунтовні дослідження українських та китайських науковців, у результаті яких історія та методика вокальної педагогіки поповнюється новими фактами, що доповнюють інформаційне поле українських співацьких традицій – джерельної бази професійної вокальної підготовки молодого покоління, яке обрало для себе шлях вокально-виконавського становлення. На сьогодні, наукове коло інтересів науковців та молодих вчених постійно сповнюється цікавими, оригінальними науковими роботами за даною проблематикою (В. Антонюк, О. Єременко, Ван Цзяньшу, Ван Лей, Вей Лімін, Лю Мянї, Чжао Веньфан, та ін.), проте, залишаються відкритими питання змісту і форм використання українських співацьких традицій у музично-виконавській діяльності, поступова адаптація до процесу вокального розвитку на основі українських співацьких традицій з подальшим розповсюдженням їх у процесі здійснення вокального виконавства в різних країнах.

Основні концептуальні положення методології і філософії освіти в яких представлені спільні та відмінні погляди у співвідношенні культурних традицій виокремлено в дослідженнях (В. Андрущенко, І. Зязюн, Конфуцій, Мен Цзи, Сюнь Цзи та ін.); історична динаміка розвитку вокального мистецтва, в основі якої покладена національна ідея гуманістичного виховання молоді засобами мистецтва (А. Авдієвський, В. Антонюк, Б. Гнидь, Д. Євтушенко, Ю. Руденко та ін.).

Основні чинники сучасної вокально-виконавської підготовки здобувачів з урахуванням національного менталітету, традицій вокального виховання співаків в контексті українських співацьких традицій розглядаються у працях Е. Абдулліна, В. Антонюк, Л. Василенко, Н. Гузій, Л. Дмитрієва, Д. Євтушенко, О. Єременко, А. Козир, Н. Овчаренко, В. Орлова, О. Отич, Г. Падалки, О. Ростовського, Т. Ткаченко, О. Хижної, О. Щолокової, В. Шульгіної, Д. Юника, Ю. Юцевича та ін; а також дослідження духовної спадщини культурних паралелей «Схід-Захід» і діалогу двох стародавніх

культур України і Китаю (Л. Гусейнова, Е. Кучменко, О. Шевнюк, О. Щолокова та ін.); методологічні й методичні аспекти різних напрямків вокальної підготовки китайських студентів в університетах України (Ван Цзяньшу, Ван Лей, Вей Лімін, Лі Чуньпен, Ма Цзюнь, Чен Дін, Цзінь Нань, Чжао Веньфана ін.).

Вирішення проблеми. Піднята у дослідженні проблема передбачає результат – сформованість готовності магістрантів музичного мистецтва до здійснення сольної публічно-виконавської діяльності. Так як на мистецьких факультетах навчаються вітчизняні та іноземні здобувачі, вважаємо необхідним зазначити на важливості осягнення секретів вокального виховання солістів-вокалістів у традиції української вокальної школи.

Мета статті. Українська вокальна школа поняття багатогранне. Сучасна вокальна школа академічного співу сформована завдяки надбанням попередників, проаналізованих сучасними науковцям, зокрема і представникам київської вокальної школи, ознайомлення з традиціями вокального виховання, які склались у межах цієї школи буде вельми корисним досвідом, який посприяє як процесу так і результату – підготовленості солістів-вокалістів до професійної публічно-виконавської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська вокальна педагогіка охоплює традиції вокального навчання та виховання майбутніх співаків. Упродовж тривалого часу саме вітчизняна педагогіка сповнювалась джерельною базою, методичними доробками провідних педагогів-вокалістів в Україні.

На сьогодні поняття «вокальна школа», найчастіше використовується у зв'язку з означенням педагогічного процесу, який має потужні здобутки, завдяки ефективності підготовлених кадрів та визнанні їх високої виконавської професійності. Окрім того, заслуговує на увагу явище авторська майстерня – клас професійного та високоєфективного педагога-вокаліста, який розкриває потужні співацькі здібності та упродовж достатньо тривалого часу є порадиником для своїх талановитих учнів, що виокремлює найважливіші риси української вокально-педагогічної спадкоємності, важливої ознаки традиційного навчання та виховання українських співаків – наставництва, зокрема, й київської вокальної школи.

Оскільки ефективність української вокальної школи – загальноновизнана, то вона привертає увагу до здобуття вищої мистецької освіти далеко за межами країни, тож цілком зрозумілим є активний і сталий інтерес вітчизняної та іноземної вокально-обдарованої молоді до отримання вищої професійної освіти в Україні.

Будь-яка культура має джерельну базу – це попередні надбання народу, накопичені і збережені кращі зразки матеріального й духовного, у відповідності до нашої тематики слід розглянути українську пісенну джерельну базу. Перш за все, слід зазначити, що культурні традиції країн з різними політичними, релігійними та економічними напрямками розвитку – відмінні, спільними завжди залишаються ціннісні виміри загальнолюдського й сутнісного, характерного для всіх культурних традицій (життя, сім'я, батьківщина, спільнота тощо), які віддзеркалюються в змісті та закарбовуються у мистецьких виявах, зокрема у поетичних, які складають основу вокального твору.

У цьому контексті, молодий китайський дослідник Хуан Ге розглядає особливості міжкультурної комунікації освітнього спрямування, особливості міжкультурного діалогу. Автор представляє унікальний погляд на діалог співацьких традицій України та Китаю, зазначаючи, що «китайська народна пісенна творчість, так як і «українська народна пісенна творчість», зародилась у глибокій давнині, до нашого часу зберегла своє художньо-образне та жанрове розмаїття.

У кращих зразках китайська народна пісня відрізняється задушевною співучістю, повнотою життєвих почуттів, адже розвиваючись на основі пентатонічного ладу, китайські народні пісні охоплюють вельми широкий інтонаційний діапазон, тому володіння засобами музичної виразності, необхідне й першочергове. Завдяки

вищезазначеному створюється неповторний та своєрідний китайський народний мелос» [8, с. 129].

Слід зазначити, що до характерних традиційних рис української пісні також відносять мелодійність та співучість, а також м'якість та зручність для співу, завдяки українській мові з багатою палітрою розспівуваних голосних, пом'якшених приголосних тощо. Наприклад, відомий педагог-вокаліст Д. Євтушенко, визначив чинники української співацької традиції: фонетичний склад мовлення, менталітет народу, специфіку психології, темпераменту, смаків, уподобань, думок, мрій, надій, інтересів. А розмірковуючи над рисами сталої співацької манери в Україні відомий педагог зауважував на природну невимушеність роботи голосового апарату, оволодінням співацьким диханням з використанням ясної дикції та артикуляції під час співу, особливо вирізняючи кантиленність, яка дає підстави називати Україну «північною співацькою Італією» [2, с. 17]. (Значить українську виконавську манеру можна назвати – «українським бель-канто», *всм.*).

Культура звукоутворення у вокальних традиціях України та Китаю, також має значні відмінності як у джерельно-традиційному за стилем – народному (відкритому, горловому) звукоутворенні, так і в академічному – об'ємному, акустично-округлому звукоутворенні, який в українській традиції має більш глибоке коріння, побутуючи з давніх часів, очевидно, виділяючись як генетично-ментальна особливість, характерна для слов'яно-мовної групи. Для китайської вокальної школи академічна манера є інтеграційною, набутою, яка забезпечує китайським виконавцям можливість до виконання класичних вокальних зразків загальноновизнаної європейської співацької культури, світових класичних шедеврів, оперно-камерного спрямування.

З кінця минулого та початку нинішнього тисячоліття, ментальна проблематика набула оновленого звучання, так в роботах сучасних дослідників вона отримала різнобічне висвітлення. Зокрема, історичного, філософського, культурологічного, соціологічного, психологічного, політологічного спрямування, що свідчить про інструментальність та міждисциплінарність у вивченні ментальності, як соціально-гуманітарного процесу. Специфічні риси менталітету українського народу та визначення його як джерельної основи виявлено в дослідженнях провідних науковців (В. Антонович, Г. Ващенко, М. Грушевський, М. Драгоманов, О. Єфименко, Д. Чижевського та ін.), а саме перевага надається духовному світу українців: духовність, ідеалізм, індивідуалізм, егалітаризм, толерантність, самозаглибленість, емоціоналізм [9].

У широкому сенсі, на думку сучасної дослідниці О. Стасевської, «ментальний простір є сферою функціонування індивідуальної та суспільної свідомості, а його стан детерміновано вмістом таких концептів, як «менталітет», «ментальність», «ідентичність» і аксіологічна основа функціонування соціуму.

Національний ментальний простір об'єднує людей, що належать до певної нації, визначаються її ознаками, підтримують її культурні норми та звичаї, співвідносять себе з нею й усіляко сприяють її розвитку. Філософський контекст у терміносистемі даної дефініції складний, ми заручаємось наступним визначенням «менталітету – як типу мислення, який ґрунтується на системі цінностей певної спільноти; своєрідний стан, розвиток та спрямованість індивідуальної або групової свідомості; підсвідомі начала, які відображають уявлення конкретного соціуму про навколишній світ, що, у свою чергу, зумовлює мотиви поведінки та вчинки людей. Менталітет характеризується тривалістю і консерватизмом; його трансформація можлива лише внаслідок дуже значних культурних змін і відбувається повільно.

Менталітет формується під впливом традицій, соціальних інститутів, довкілля і є складним виявом психічної діяльності людей, що містить як свідоме, так і несвідоме. Розглядаючи дане поняття слід навести наступне визначення, «менталітет» – «світоглядна матриця, картина світу у свідомості людини та уявлення про її власне місце в цій картині світу. Менталітет можна розглядати на різних рівнях: на рівні типів культур (античний, західно-європейський, слов'янський тощо); на рівні національних

культур (китайський, український, американський тощо); на рівні субкультур (елітарний, народний, молодіжний тощо). Такий підхід дозволяє давати досить широке тлумачення категорії «менталітет» і використовувати її для позначення стійкого комплексу уявлень про світ» [3].

Поняття «менталітет» і «ментальність» вітчизняні дослідники [4; 5] розглядають, як не тотожні: перше поняття є більш загальним і розуміється як базова характеристика великої спільноти (народу, нації), її тип мислення, який ґрунтується на системі цінностей, як своєрідний стан та спрямованість групової свідомості та підсвідомі начала, що відображають уявлення цієї спільноти про навколишній світ та зумовлюють поведінкові реакції; друге – як сукупність розумових навичок і духовних настанов, властивих окремій людині, або невеликій групі.

У ментальності індивідуальне і суспільне органічно зливаються і стають нерозривними, тому менталітет народу постає в ментальних проявах його окремих представників. Ментальність особистості, як система установок індивіда формується на основі взаємодії із найближчим оточенням, що і визначає її як більш динамічну. У ментальному просторі, менталітет є константною базою для визначення суспільством й особистістю лінії поведінки, ціннісних орієнтирів, ціннісно-нормативних настанов тощо. Основними складовими елементами національного менталітету є мова, колективна пам'ять, соціальні репрезентації, колективні почуття, емоції і настрої, норми поведінки, цінності, ментальні репрезентації культури, тип мислення, соціальне сприйняття, національний характер і темперамент, національна самосвідомість. Як своєрідна прихована мудрість народу він має нормативно-оціночну сторону.

Визначаючи структуру «національного» у співвідношенні до «менталітету», сучасні дослідники виокремлюють: «архетипічний компонент менталітету – система архетипів і компонентів колективного несвідомого; когнітивний компонент – образ світу і способи мислення колективного суб'єкта; ціннісно-смісловий компонент – система цінностей, ціннісних орієнтацій, ідеалів, норм; емоційний компонент – оцінки, емоції, почуття; поведінковий компонент – мотиви і стереотипи поведінки. Відзначено, що кожен із цих компонентів має несвідомий і свідомий рівні, через що феномен національного менталітету позначається стійкими і нестійкими структурними станами.

Усе вищезазначене разом утворює так званий «ментальний простір» – ціннісно-смісловне утворення, що являє собою сукупність ціннісних основ, сфери функціонування менталітету, а також його результату, вираженого у формуванні соціокультурної ідентичності» [5].

Важливим акцентом для здобувачів-іноземців є розуміння необхідності набуття ціннісних особистісно-професійних ознак в осягненні модусу – надбаної професійної властивості, без утрати власної ментальності, здобути необхідну та бажану здатність до оволодіння «українським бель-канто» – професійним співацьким комплексом. Що підтверджується й науковою думкою, «фундаментом самовизначення людиною себе як належної до певної спільноти може ставати не походження, а свідомо визнана на рівні особистісних ціннісних орієнтацій близькість до певних національних ментальних і ціннісних настанов, світу архетипів. Яскравим підтвердженням цьому є сучасна художня культура України, атрибутивності в якій набувають не тільки повернення до світу традицій, обрядовості, звичаєвості, до забутих сторінок національної художньої скарбниці, а й синтезування національного та світового духовного досвіду» [5].

Ментальний простір в межах якого побутують українські вокальні традиції, ґрунтується на вищезазначених чинниках, він піддавався непрямому впливу соціуму та виявлявся у творчості яскравих та самобутніх представників-митців, які транслювали ці традиції після осмисленої трансформації та створенні власної авторської концепції у творчих виявах.

Ми усвідомлюємо, що китайські співацькі традиції склалися за подібних умов та під впливом національних чинників, що й українські співацькі традиції, проте їх ментальний досвід мав дещо інший вплив на творчість, та відобразився на формах, у

якостях та ключових чинниках, зокрема у вокальній традиції горлового звуковидобування, що відповідає притаманній китайському народу мовній культурі, стилістична основа якої базується на відмінних акустично-фізіологічних нормах у мовленні та задіяні певних акустичних та дикційних унормованостях.

Тому, ключовими досягненнями китайських здобувачів освіти є оволодіння українською методикою та безпосередніми практичними навичками володіння співацьким голосом в традиціях української вокальної школи, яка є еталоном вокального виховання співаків як у європейській так і у світовій культурі академічного співу. Так звана, європейська академічна вокально-виконавська манера, передбачає органічне володіння мовленнєвим контекстом еталонного мовлення на мові оригіналу (відповідного мовлення близького до усталених літературних норм у відповідності до культурної мовленнєвої традиції у співі, зокрема й української), адже співацька сольна діяльність передбачає дотримання норм виконання вокального твору мовою оригіналу.

Акустична модель академічної вокальної манери виплекана у роки навчання в традиції української вокальної школи носить універсальний характер, який і дозволяє при відповідній постановці голосу, технічному володінні прийомами довшеної вокалізації, достатньому діапазону, відкриттю резервів тембрального розмаїття співацького голосу, збереженню єдинорегістрового рівного акустичного звучання голосу на усьому робочому діапазоні вокаліста-виконавця, забезпечує йому можливість змінювати мовленнєвий контекст вокального твору (виконуваний мовою оригіналу) не втрачаючи співацьких якісних тембрально-акустичних характеристик. Оскільки для української вокальної школи характерним є використання національного матеріалу – українського класичного репертуару у процесі навчання та виховання співаків-вокалістів, то оволодіння м'якістю мовленнєвої форми у вокальному творі допомагає утворити такі фонемі, які дуже зручно виконувати, оспівувати поетичне слово. Українська мова багата на голосні та м'які приголосні які моделюють зручну округлу співацьку позицію, саме тому співаків вихованих в українській співацькій традиції називають володарями «українського бель-канто». Тембрально красивий та технічно-досконалий голос співака набуває ознак професійності лише за умови виконання вокального твору на високому художньо-інтерпретаційному рівні з привнесенням елементів індивідуального трактування художнього образу з дотриманням авторської концепції композитора, проте саме тембральна палітра, психологічний тип, манера звуковидобування, співацький інтелект наповнюють вокальний твір неповторним індивідуально-озвученим смислом. Одухотворене артистичне виконання вокальних творів українських композиторів класиків допомагає здобувачам вокальної магістратури досягнути рівня виконавської майстерності та передбачати подальшу кропітку роботу яка буде продовжуватись протягом усього творчого життя. Набутий у роки навчання виконавський репертуар магістрантів музичного мистецтва вміщує твори композиторів-класиків представників різних культур, проте вагомого значення набувають здобутки українського репертуару, який є ознакою і символом володіння українськими співацькими традиціями, за умови якісного виконання.

Дана тематика піднімалась молодими китайськими науковцями Вей Лімін, Лю Мянні, Янь Інши та ін. Осягнення українських співацьких традицій – академічної манери, об'ємно-акустичного звучання, привнесення у вокальне виконавство різноманітної тембральної палітри, кантилени, рівномірного звукового потоку зі згладженими реєстровими переходами та дотриманням вокально-мовленнєвих норм (української літературної мовленнєвої норми, за Лю Мянні) у вокальному виконавстві, можна віднести до ключових українських вокальних традицій. Причому, слід враховувати, що вибір місця та напрямку вокально-технічного розвитку китайських студентів необмежений, проте упродовж останніх десятиліть, вони цілеспрямовано готуються до здобуття музичної освіти в Україні.

Зокрема, іноземних здобувачів приваблюють можливість поєднання педагогічного та творчо-виконавського спрямування фахового становлення на мистецьких факультетах українських університетів. Відповідно до потреб та устремлінь сучасного студентства, слід відмітити «новий набір потреб» і «цінностей», а саме осягнення основ української музичної педагогіки, як перспективну траєкторію професійної самореалізації, паралельно з основною – вокально-виконавською підготовкою, що значно розширює компетентності випускників, у контексті надання освітніх послуг на засадах усвідомлення ментальних відмінностей, які відображено в східній і західній концепціях («Схід – Захід»).

Повертаючись у русло наших дослідницьких інтересів слід зазначити, що вокальна підготовка майбутніх солістів-вокалістів передбачає осягнення нового знанневого ресурсу, глибокого вивчення фізіології, органів голосоутворення, методики удосконалення вокально-технічного та художньо-виконавського комплексів. Для іноземних здобувачів ознайомлення з новою для них культурою та її традиціями, вельми бажане. Всі магістранти поповнюють свої знання, завдяки опануванню лекційних курсів «Методика вокальної роботи», «Історія вокальної культури», «Майстерність актора», або «Ритміка та сценічний рух», «Мовленнєва майстерність» та інших, а також всім без виключення здобувачам пропонується активізуватись та відвідувати спектаклі оперного театру, знайомитись з мистецьким життям міста, відвідувати концерти провідних солістів-вокалістів України, самостійно спостерігати та аналізувати відео-виступи професійних виконавців та виконавців-аматорів, накопичувати враження які можна буде використати у власній вокально-виконавській практиці. Дуже корисною справою для майбутніх солістів-вокалістів є участь у спільних мистецьких заходах, що збагачує досвід практичного апробування власної готовності до здійснення публічно-виконавської діяльності, сприяє підготовці індивідуального випускного сольного концерту. Участь у вокальних конкурсах, вивчення вокальних творів українських композиторів-класиків, в цілому, сприяє до осягнення секретів та оволодіння українськими співацькими традиціями.

Виокремлюючи специфічні українські співацькі традиції, слід зазначити, що співацька діяльність українців – найбільш масовий соціально-колективний вид творчості був у пріоритеті в житті нації, давалась взнаки природна художньо-поетична і співацька обдарованість народу (за Наталією Сергіївною Шумадою – видатним українським вченим-фольклористом). Ми вважаємо, що осягнення провідних українських співацьких традицій для майбутніх солістів-вокалістів, насамперед, відбувається в межах майстер-класів провідних педагогів-вокалістів, саме завдяки діалогу культур (в процесі навчання іноземних співаків) відбувається у процесі безпосереднього спілкування, зокрема навчальному процесі де діалог культур відбувається мовою вокальної музики, на матеріалі українських вокальних класичних творів, в процесі інтеграції набутих співацьких традицій від професіонала педагога-митця до студента-вокаліста.

До майстер-класів сучасників у високому сенсі, педагогів-наставників ми відносимо видатних діячів культури України та педагогів-вокалістів київської вокальної школи М. Кондратюка, К. Огнєвого, З. Бузину, Д. Петриненко, Л. Лобанову, Л. Руденко, А. Солов'яненка, В. Куріна, Є. Мірошніченко та багатьох інших вокальних педагогів, які використовували українські вокальні традиції у підготовці професійних співаків НМАУ імені П. І. Чайковського, сповідуючи емпіричну та дидактичну схеми індивідуального співацького розвитку, плекали культуру сприймання мистецьких творів, дбали про інтелект своїх учнів, після закінчення навчання підтримували зв'язки з випускниками своїх класів, давали професійні настанови та особисті поради. За аналогами успішних педагогів, попередників, сучасників, вважаємо що таке спрямування вокального навчання та виховання в традиціях української вокальної школи значно розширить спектри особистісно-виконавських інтересів здобувачів, озброїть їх методикою на основі аналізу майстер-класів провідних українських педагогів-

вокалістів забезпечить знаннями, уміннями і навичками, відкриє додаткові ресурси професійного оволодіння співацьким голосом для здійснення вокально-виконавської діяльності.

Що підтверджено й науковою думкою Є. Шуневич, що «побутування української вокальної школи», спирається на «цілком-окреслені духовно-освітні цінності, які закладались в навчально-дидактичні методи виховання розвинених особистостей, майстрів сольного співу», за зразками педагогів-виконавців, переймаючи їх еталонну манеру співу в пошуках власної вокально-виконавської манери, науковець пропонує враховувати специфіку спадкоємництва, у передачі традицій вокальної підготовки співаків та фіксувати ефективні прийоми, методичні знахідки, які застосовують сучасні педагоги-вокалісти у процесі підготовки співаків, та дбати про методичне забезпечення української вокальної педагогіки описови ефективним фактажем [10].

Висновки. Ми приєднуємось до слушної думки, що українські вокальні традиції ґрунтуються на перейманні досвіду попередників педагогів-вокалістів, видатних співаків класичної вокальної манери виконання, вони включають елементи емпіричної (побудованої на досвіді засвоєних знань та перенесенні їх у практику вокального виконавства, шляхом апробування для досягненні еталонного звучання співацького голосу) та дидактичної схем (індивідуально-вибудованої траєкторії розвитку кожного окремого здобувача, з урахуванням індивідуальних здібностей та переваг). Індивідуальний розвиток співаків, згідно традицій української вокальної школи, здійснюється на засадах виховання культурної та широко-обізнаної (як у предметі навчального інтересу, так і значно ширше) особистості, дотримання академічної манери голосотворення, об'ємно-акустичного звучання голосу, володіння співацьким диханням, привнесення у вокальне виконавство різнобарвної тембральної палітри, досягнення кантилени, розподілення рівномірного звукового потоку зі згладженими реєстровими переходами та дотриманням вокально-мовленнєвих норм (виконання вокальних творів рідною та іноземною мовою), вивчення українського класичного вокального репертуару, удосконалення інтерпретаційної моделі вивченого вокального твору, апробування вивчених вокальних творів у концертно-виконавській практиці, для набуття досвіду публічного вокального виконавства, збагачення власного репертуару українськими вокальними творами.

Література

1. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етно-культурологічний аспект: монографія / ред.: Дунаєвська Л. Ф., Іваницький А. І., Котляревський І. А., Куліш Л. Ю. Київ: Українська ідея, 2001. 144 с.
2. Євтушенко Д. Питання вокальної педагогіки. Київ, 1987. 254 с.
3. Культура України: тезаурус і персоналії / за ред. Л. В. Анучиної, О. А. Стасевської, О. В. Уманець. Харків: Право, 2014. С. 91–92.
4. Стасевська О. Ментальний простір українського суспільства: філософсько-культурологічний дискурс. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. № 3 (34). Харків, 2017. С. 111–121.
5. Стасевська О. А., Уманець О. В. Проблема ідентичності людини в соціокультурному просторі України. *Україна і світ: діалог мов і культур: міжнар. наук.-практ. конф.*, 2016 / М-во освіти України, Київ. лінгвіст. Ун-т. Київ: Вид. центр КЛНУ, 2016. С. 719–720.
6. Український національний характер / П. І. Гнатенко. Київ: ДОК-К, 1997. 114 с.
7. Кримський С. Б. Під сигнатурою Софії. Київ: Вид. дім «Кієво-Могилян. акад.», 2008. 367 с.
8. Хуан Ге. Принципові засади формування виконавської мобільності студентів у процесі вокальної підготовки: збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика». Вип. 25. Ч. 2 (2018). Кам'янець-Подільський, 2018. 272 с. С. 126–131.
9. Чижевський Д. Філософські твори: у 4 т. / під заг. ред. В. Лісового. Київ: Смолоскип, 2005. Т. 1. 402 с.
10. Шуневич Є. Традиції та джерела професійного вокального мистецтва на Україні:

зб. наукових публікацій. Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. *Молодь і ринок*. № 10. 2011. С. 117–120.

References

1. Antoniuk, V.H. (2001). *Ukrainska vokalna shkola: etno-kulturolohichniy aspekt* [Ukrainian vocal school: ethno-cultural aspect]. Kyiv: Ukrainska idea [in Ukrainian].
2. Ievtushenko, D. (1987). *Pytannia vokalnoi pedahohiky* [The issue of vocal pedagogy]. Kyiv [in Ukrainian].
3. (2014). *Kultura Ukrainy: tezaurus i personalii* [Culture of Ukraine: thesaurus and personalities]. (L.V. Anuchynoi, O.A. Stasevskoi, O.V. Umanets (Eds.)). Xarkiv: Pravo [in Ukrainian].
4. Stasevska, O. (2017). Mentalnyi prostir ukrainskoho suspilstva: filosofsko-kulturolohichniy dyskurs [Mental space of Ukrainian society: philosophical and cultural discourse]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho» – Bulletin of the National University "Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise"*. No 3 (34). P. 111–121. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Stasevska, O.A. & Umanets, O.V. (2016). Problema identychnosti liudyny v sotsiokulturnomu prostori Ukrainy [The problem of human identity in the socio-cultural space of Ukraine]. *Ukraina i svit: dialoh mov i kultur – Ukraine and the world: dialogue of languages and cultures*. Kyiv: Vyd. tsentr KLNU [in Ukrainian].
6. (1997). *Ukrainskyi natsionalnyi xarakter* [Ukrainian national character]. P.I. Hnatenko (Ed.). Kyiv: DOK-K [in Ukrainian].
7. Krymskyi, S.B. (2008). *Pid syhnaturoiu Sofii* [Under the signature of Sofia]. Kyiv: Vyd. dim «Kyievo-Mohyliian. akad.» [in Ukrainian].
8. Khuan, He. (2018). *Pryntsypovi zasady formuvannia vykonavskoi mobilnosti studentiv u protsesi vokalnoi pidhotovky* [Principles of formation of executive mobility of students in the process of vocal training]. Issue 25. Vol. 2. P. 126–131. Kamianets-Podilskyi [in Ukrainian].
9. Chyzhevskiy, D. (2005). *Filosofski tvory* [Philosophical works]. V. Lisovogo (Ed.). Kyiv: Smoloskyp. Vol. 1. 402 p. [in Ukrainian].
10. Shunevych, Ye. (2011). Tradytsii ta dzhherela profesiinoho vokalnoho mystetstva na Ukraini [Traditions and sources of professional vocal art in Ukraine]. *Molod i rynek – Youth and the market*. No 10. P. 117–120 [in Ukrainian].

Huan Yue

Postgraduate Student of the Department of Theory and Methodology
of Music Education, Choral Singing and Conducting,
Anatoly Avdiievsky Faculty of Arts
Dragomanov Ukrainian State University
guanyue6161@gmail.com
orcid.org/0009-0002-4124-2906

VOCAL AND PERFORMANCE TRAINING OF MASTER'S STUDENTS OF MUSICAL ARTS IN THE CONTEXT OF UKRAINIAN SINGING TRADITIONS

The article investigates the use of Ukrainian singing traditions in the vocal education and development of domestic and foreign students who aspire to receive higher professional education and conduct solo vocal performance activities. The problems of vocal training, in particular, the understanding by students of the need to master Ukrainian singing traditions, studying the Ukrainian repertoire are revealed.

On the basis of the study of scholarly sources, the article specifies the meaning of such concepts as "vocal school", "author's workshop", "mentality", "mental space".

The paper proves the effectiveness of the Ukrainian vocal school. It is noted that the Ukrainian vocal school is in a state of renewal under the influence of various events, situations, challenges, and globalization changes. Vocal pedagogics in Ukraine has gone through its own and unique path of development. Ukrainian vocal traditions are based on the imitation of the experience of the predecessors of vocal teachers, outstanding singers of the classical vocal style of performance, they include elements of empirical and didactic schemes.

It is stated that every historical period of the development of Ukrainian vocal pedagogics is determined by the culture of society as a whole, and the specificity and content of spiritual needs, social relations, real forms, conditions, traditions of vocal training and education of professional performers.

The peculiarities of the dialogue between the singing traditions of Ukraine and China are highlighted, specific Ukrainian singing traditions are singled out, the characteristic features of the Chinese folk song and the Ukrainian song are displayed, and the culture of sound creation in the vocal traditions of Ukraine and China is described.

It is emphasized that the key achievements of Chinese education seekers are the mastery of the Ukrainian method and direct practical skills of mastering the singing voice in the traditions of the Ukrainian vocal school. It is underlined that the vocal training of future soloists-vocalists involves mastering a new knowledge resource, in-depth study of physiology, voice-forming organs, methods of improving vocal-technical and artistic-performance complexes.

Key words: Ukrainian vocal traditions, mentality, mental space, Ukrainian vocal school, national repertoire.